*І чужому научайтесь,
І свого не цурайтесь . . .*
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
Тел. в Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 27. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 10-го ЛЮТОГО 1965 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, FEBRUARY 10, 1965 No. 27. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

Вівторок, 9-го лютого 1965

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ ХОЧЕ ЗБЕРЕГТИ ПРИРОДНУ КРАСУ АМЕРИКИ і 8-го лютого вислав Конґресові окреме Звернення, в якому просить про повновласті, щоб федеральний уряд міг зайнятися справою очищення повітря в містах і промислових районах, справою очищення води в портах і ріках та збереження природної краси деяких сільських районів. В цьому зверненні про природну красу Америки Президент хоче встановити федеральний стандарт, як треба дбати про очищування повітря та води. У Зверненні плянується влаштувати більше парків та відпочинкових місць. Федеральний уряд мав би призділити стейтам і міським громадам окремі фонди на здійснення програми „гарної Америки".

84 ОСОБИ ЗГИНУЛИ В ЛЕТУНСЬКІЙ КАТАСТРОФІ біля Ню Йорку, коли літак ДС-7В Східних ліній впав в океан кілька миль на схід від порту Кенеді, з якого він щойно вилетів, щоб летіти до Атланти в Джорджії. Причина катастрофи не є відома. Погода була гарна і не було бурі. Літак видно було на радарі на летовищі в Ню Йорку одну мінуту після відлету, і після того він зник, і за 4 мінути вже була катастрофа, в якій згинули 79 пасажирів і 5 членів залоги. Обсерватор на морській вежі бачив, що в океан щось яскраве впало, немов метеор. Рятункові човни й літаки довший час не могли нічого знайти на місці катастрофи, аж почали появлятися на воді частини розбитого літака. Катастрофа настала о год. 6:31 ввечері. Першого трупа виловленого о год. 9-ій ввечері.

ЗДА ВЕДУТЬ ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ НОВОГО КАНАЛУ, який мав би заступити теперішній Панамський канал і який був би побудований на рівні океанів та об'єднував би Атлантик з Пацифіком. ЗДА, як повідомляють з Боготи, столиці Колюмбії, до кінця цього року сподіваються мати готові три договори, які дозволять їм вивчати терен майбутнього каналу в таких країнах: Нікараґва, Коста Ріка, Панама і Колюмбія. ЗДА не мають в пляні, щоб новий канал порушував суверенність даної країни. Але та країна, в якій буде новий канал, не зможе сама обмежувати доступу до каналу і односторонно не зможе визначати ціну за переїзд каналом. Ці справи мали б вирішувати не самі ЗДА, тільки якесь міжнародне тіло.

1 000 ПРЕДМЕТІВ КРУЖЛЯЮТЬ В КОСМІЧНИХ ПРОСТОРАХ після 4 жовтня 1957-го р., коли вдалося випустити першого сутника довкола Землі. Довкола Сонця і Землі кружляють випущені сателіти, ракети - підсилювачі або частини сателітів чи ракет, які виникли внаслідок розбиття сателітів. ЗДА досі випустили 243 сателіти, а СССР випустив їх 94. З цього 103 американські сателіти ще й досі кружляють довкола Землі та Сонця, а із совєтських тільки 16. З американських сателітів припинили кружляння 140 сателітів, із совєтських — 78. 7 американських сателітів кружляють довкола Сонця, а із совєтських є їх 6. Найстарші американські сателіти в орбіті є із 1958-го року, а найдавніший совєтський із 1960-го року, хоч СССР випустив першого сутника 4-го жовтня 1957-го року.

БЕЗКРОВНА-ОПЕРАЦІЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ГАРЯЧОГО ГАЗОВОГО СТРУМЕНЯ буде можлива вже в найближчому часі. Викінчують продукцію інструменту, який користуватиметься засадами ґенератора, що його випродукували в лябораторії Колюмбійського університету. Струмінь гарячого газу (від 8 000 до 20 000 ступнів Фаренгайта) різатиме тканини і кров буде негайно ціпеніти. Коли готовий буде цей інструмент, який зможе продукувати цей гарячий газ, то операція буде безпечніша і відбуватиметься в скоршому темпі. Над цим інструментом працюють одночасно в Ню Йорку і в Сан Франсіско.

У СВІТІ

ПАПА ПАВЛО VI ЗВЕРНУВСЯ З ЗАКЛИКОМ ДО ЖУРНАЛІСТІВ ВЕСТИ „ПРОПАГАНДУ ПРАВДИ". Папа промовляв до групи журналістів із Південної Америки. Папа заявив, що „правда робить людину вільною, а доброзичливість робить людей братами".

У БРИТАНІЇ БУДЕ ЗАБОРОНЕНА РЕКЛЯМА ЦИГАРОК через телевізію, яка є державною установою. Британський міністер здоров'я, Кеннет Робинсон, заявив, що в минулому році куріння цигарок стало причиною збільшення смертности в З'єдинених Державах та що тому Британія мусить обмежувати рекляму тютюнового промислу.

У ҐАНІ П'ЯТЬОХ ОПОЗИЦІЙНИХ ДІЯЧІВ ЗАСУДЖЕНО НА СМЕРТЬ — між ними двох міністрів. Розправа проти них велася у зв'язку з минулорічним невдачним атентатом проти ґанського диктатора Ґваме Нкрумаха. Всі підсудні рішуче заперечували свою причетність до того атентату. В ґанській в'язниці помер д-р Жозеф Данкаґ, один з опозиційних лідерів. Ніґерська преса твердить, що він помер не на удар серця, а внаслідку стосованих до нього тортур.

КОМУНІСТИЧНИЙ РЕЖИМ В ЧЕХІЇ ПРОМОВЧАВ ПРИЗНАЧЕННЯ АРХИЄПИСКОПА БЕРАНА НА КАРДИНАЛА. Чехи дізналися про це тільки з закордонних радіоавдицій і з приватних листів від своякiв з-закордону. Комуністичні власті тримають від 14 років Берана, примаса ЧСР, у повній ізоляції від світу — спершу в його селі, тепер в старечому домі монахинь в Радванові, за 40 миль від Праги. Тому дуже сумнівно, чи чеські комуністичні власті дозволять кардиналові Беранові поїхати до Риму на урочисту інтронізацію 22 лютого ц. р.

У БРИТАНІЇ ПЕРЕВЕДУТЬ КОДИФІКАЦІЮ ЗАКОНОДАВСТВА. Уряд зголосив законопроєкт на вибрання 5-членної комісії, окремо для Англії і Валії та окремо для Шотляндії, щоб переглянути 3.000 парляментарних актів, почавши від 13-го сторіччя і 300.000 судових оречень в принципових державних справах.

БРИТІЙСЬКА КОРОЛЕВА ЄЛИСАВЕТА ІІ ПРИБУЛА З ВІДВІДИНАМИ ДО СУДАНУ. Пів мільйона людей вітали її в столиці краю Хартумі. Єлисавета приїхала до Судану після 4-денних відвідин в Етіопії. Судан дістав державну незалежність від Британії 9 років тому.

АФРИКАНСЬКО-АЗІЙСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ВІДБУДЕТЬСЯ В АЛЬЖИРІ 29 ЧЕРВНЯ ц. р. Термін конференції двічі пересували з уваги на труднощі, де примістити 65 азійсько-африканських монархів і президентів та членів всіх делеґацій. Єгипетські інженери і 2.000 альжирських робітників днями і ночами будують 65 однакових домів у надморській місцевості за 13 миль від Альжиру, та великку конференційну залю.

ПРАВОСЛАВНА ДЕЛЕҐАЦІЯ Є В ДОРОЗІ ДО РИМУ ДЛЯ „ДІЯЛОҐУ" З ВАТИКАНОМ. Внаслідку рішення конференції 14-ох Православних Церков на Родосі 15 листопада мин. року, з Істанбулу (кол. Царгороду, чи пак Константинополя) прибули до Атен єпископ Мелітон і єпископ Хризостомос, очікуючи вістки, що в Римі підготовлено програму перших розмов.

ЗДА ПЛЯНУЮТЬ НОВИЙ КАНАЛ ЧЕРЕЗ ЦЕНТРАЛЬНУ АМЕРИКУ

Томас С. Манн, асистент державного секретаря для міжамериканських справ (зліва), повернувшися з поїздки до країн Середньої Америки, звітує президентові Джансонові про свої переговори з урядами центрально-американських держав в справі збудування нового каналу, що мав би проходити через Середню Америку. Крім ЗДА зацікавлені в збудуванні такого каналу Панама, Колюмбія, Нікараґва і Коста Ріка.

ПРЕЗИДЕНТ РЕКОМЕНДУЄ ФЕДЕРАЛЬНУ АКЦІЮ ДЛЯ ОЧИЩЕННЯ ПОВІТРЯ Й ВОДИ

Вашингтон. — Президент Джансон 8-го лютого вислав обидвом Палатам Конґресу окреме Звернення про Природну Красу Америки, в якому просить Конґрес про повновласті федеральному урядові зайнятися справою збереження природної краси Америки. У Зверненні є рекомендація Президента в тому напрямку, щоб федеральний уряд міг зайнятися справою очищення повітря у великих міських метрополіях і промислових районах. Президент плянує повести боротьбу проти „поганої Америки". Президент Джансон розгорнув широку програму „гарної Америки", в якій є пляни прикрасити міста, створити нові парки та відпочинкові терени і очистити автостради від тих брухтів, що лежать по ровах. Президент пропонує, щоб федеральний уряд міг зайнятися справою гарної Америки, даючи стейтам і громадам окремі фонди на здійснення різних проєктів; університети мали б зайнятися плянуванням в цій ділянці та щоб не забували при цьому і справи консервації. Консервація, на думку Президента, не означає саме тільки зберігання краси природи, вона має бути виявом взаємин людини із світом, що її окружає. Це „не тільки добробут людини, це є і гідність її духа", — каже Президент. Він заповів, що в травні ц. р. відбудеться окрема конференція, присвячена справі краси природи в цій країні. Предсідником її буде Лоренс С. Рокефеллер — голова Ню-йоркської Стейтової Ради для справ парків. Рокефеллер є відомий із своєї дотеперішньої праці в ділянці парків і відпочинкових місць. Деякі пункти широкої програми Президента є вже здійснювані, або в стадії законопроєктів. Покищо не знати, скільки ця програма мала б коштувати, хоч з урядових кол заявляють, що вона вимагала б багато мільйонів долярів. На консервацію води і землі запропоновано в новому бюджеті $127 000 000

Декрет про Східні Церкви вводиться в дію в Українській Католицькій Церкві

Вінніпеґ. — Тижневик „Поступ" з 7 лютого ц. р. подав офіційне повідомлення українського католицького Митрополита Канади Кир Максима Германюка такого змісту:

„Згідно з зарядженням Верховного Архиєпископа, Його Еміненції Кардинала Йосифа Сліпого, поданого до відома митрополичий канцелярії дня 22 січня ц. р., Соборовий Декрет про Східні Католицькі Церкви стане правосильним в Українській Католицькій Церкві з днем „Благовіщення Пресвятої Богородиці цього року." Вінніпеґ, дня 26 січня 1965."

Свято Благовіщення припадає за старим стилем 7 квітня, за новим 25 березня.

Водночас із проголошенням цього повідомлення в „Поступі" започатковано друкування „Пояснень Декрету про Східні Католицькі Церкви", що їх автором є Митрополит кир Максим Германюк.

У Філядельфії відкрито виставку Леоніда Перфецького

Філядельфія. — З ініціятиви Об'єднання б. вояків українців в Америці, з нагоди роковин першого Зимового Походу, відкрито в неділю 7 лютого ц. р. в Домі Молоді у Філядельфії виставку праць військової та пластової тематики найкращого сучасного українського баталіста Леоніда Перфецького. Формальне відкриття перевів голова Головної Управи ОбВУА д-р Володимир Галан. Головний промовець, голова Об'єднання мистців українців в Америці арт. мал. Петро Андрусів говорив про „ностальгію за візією" і „тугу за минулим", які диктують нашим діячам дорікати мистцям, що вони не творять образів з тематикою нашої визвольної війни, —пояснюючи величезні об'єктивні труднощі, які не дозволяють мистцям ці вимоги.

Назвав кількох баталістів світової слави і вказав на умовини їхньої праці. Другий промовець, ред. Іван Кедрин-Рудницький, згадав різних українських мистців, що зафахоплювались тематикою історії України, як теж кількох ровесників Леоніда Перфецького, колишніх вояків-малярів. Виставка охоплює 41 картину „Визвольні змагання" і 79 „З пластового життя на чужині", — здебільша акварелі і кольорові рисунки невеличкого формату та кілька більших олійів. Тож разом виставлено створені тим самим артистом „Моделі військових одягів від княжої до сучасної доби". Виставку прикрашує преґарна скульптура, відлита ще в Австрії, — голова Леоніда Пірфецького, праця мистця Миколи Станька. Всі експонати привезені братаничем Леоніда Перфецького, музикою Богданом і його дружиною Наталею Перфецькими з Монтреалу, місця постійного замешкання мистця Леоніда. Ця виставка має бути перевезена також до Ню Йорку. Не вважаючи на зливний дощ — на відкритті виставки було кількадесять осіб, головно з літературного і мистецького світу.

ПЕРЕВЕДЕНО ВДРУГЕ БОМБАРДУВАННЯ ПІВНІЧНОГО В'ЄТНАМУ

ПРЕЗИДЕНТ ПОТВЕРДИВ ЩЕ РАЗ РІШЕННЯ БОРОНИТИ ВОЛЮ ПІВДЕННОГО В'ЄТНАМУ. — МОСКВА Й ПЕЙПІНҐ ПОГРОЖУЮТЬ АМЕРИЦІ. — ДАЛЬШІ АТАКИ ПРИПИНЕНО.

Сайгон. — 24 південно-в'єтнамські літаки, що мали охорону збоку американських джетових бомбардувальників, перевели в понеділок 8 лютого ц. р. бомбардування військових об'єктів в обширі містечка Вінлінг зараз на північ від 17-ої паралелі, що розділює Північний і Південний В'єтнам. Тим налетом командував шеф південно - в'єтнамського військового летунства, маршал Нгуєн Као Кі, літак якого був поцілений протилетунською комуністичною артилерією, але вернувся до своєї бази. Комуноkитайське радіо подало, що північно-в'єтнамські комуністи збили чотири літаки — з американського боку немає потвердження тієї вістки. Одначе Совєтський Союз, як Комуністичний Китай проголосили офіційні заяви з натавруванням отих двократних налетів на Північний В'єтнам: ті заяви втримані у лайливому тоні проти „американського імперіялізму" та з прославлюванням „геройської боротьби" південно - в'єтнамських комуністів, які — мовлям — змагають до „визволення" своєї батьківщини. Совєти і Комуністичний Китай заявляють, що вони не будуть байдуже придивлятися „американським провокаціям" і поспішать з допомогою Північному В'єтнамові. У тому самому часі у Вашингтоні відбулося засідання Крайової Ради Безпеки, на якій спеціяльний асистент Президента для справ міжнародної безпеки, МекДжордж Банді, який тільки-що вернувся з інспекційної подорожі до Південного В'єтнаму, склав обширний звіт з того, що там побачив та з своїх нарад, що їх там перевів з американцями і південними в'єтнамцями. Президент Л. Джансон, промовляючи до групи американських пластунів у Білому Домі швидко після згаданого засідання Ради Безпеки, заявив, що хоч Америка віддана справі миру, проте ще більше віддана справі волі. „Зробимо все, що тільки буде в нашій змозі, щоб зберегти її — для себе і всього людства" — заявив Президент, додавши, що „приймемо кожний виклик, дамо відповідь на кожну погрозу й заплатимо кожну ціну, щоб дістати певність, що воля не зникне з цієї землі". Керівні американські кола відмовились дати будь-які інформації щодо дальших плянів і дальшої воєнної акції в Південному В'єтнамі. Проте вони подали вістку, що дальші летунські атаки проти Північного В'єтнаму припинені, — але вони в майбутньому не виключені, залежно від розвитку воєнної ситуації. Тим часом з Південного В'єтнаму почався швидке евакуювання всіх американських цивільних родин, жінок і дітей тамошніх військовиків і цивільних урядовців, необхідних для допомогової акції в Південному В'єтнамі. Президент наказав виїзд всіх членів родин військовиків з Південного В'єтнаму в минулу неділю, у зв'язку з останньою атакою комуністичних партизанів на американський табір та американський відплатний рейд проти Північного В'єтнаму.

Проф. В. Чапленко доповідав в НТШ про мовну політику Москви в Україні

Ню Йорк. — Філософічна Секція Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА влаштувала доповідь проф. Василя Чапленка на тему „Національно - мовна політика більшовиків в УССР за т. зв. воєнного комунізму". Доповідь відбулася в залі Українського Інституту Америки. Д-р Л. Луців представив доповідача, який на основі своєї практики та недавно опублікованих документів представив мовну політику комуністичної Москви в Україні в роках 1920-1922 під час т. зв. „воєнного комунізму". Ціль Москви була і є завжди така сама: панувати над Україною і ця ціль зумовлювала й зумовлює мовну політику в поневоленій Україні, хоч при цьому діють різні впливи внутрішньої й закордонної політики. Перед захопленням влади Ленін давав якнайбільші права українській мові. Пізніше він свою діялектикою обмеження ці права, а Сталін відважувався голосити теорії про одну російську мову для всіх поневолених Москвою народів. Оці приплини й відплини в мовній політиці окупанта видно й тепер. Український нарід бореться як може за свої права і на мовному полі, хоч ця боротьба дуже важка в тоталітарному режимі, де всякі рішення приходять згори, а нарід мусить їх виконувати. Присутні ставили численні запити, на які доповідач давав вичерпні пояснення.

ПОГОДА НА УКРАЇНІ

Київське бюро погоди повідомляє, що на Україні найтепліший січень був у 1925 році, а найхолодніший — у 1940-му. В січні цього року погода на Україні була дуже нестійка: повітряні маси то черзі надходили то з далекої Півночі, то з Середземного моря. Ще наприкінці січня в південних областях снігу не було, по решті території України сніговий покрив досягав 2-10 сантиметрів. У західних областях і в районі Карпат він становив 20-25 сантиметрів.

АСТРОНАВТИ ВІРЯТЬ В УСПІХ ПРОЄКТУ „ДЖЕМІНАЙ"

Десигновані для участи в проєкті „Джемінай" американські астронавти Вірджіл І. Ґріссон (з правого боку) та Джан В. Янґ заявили під час пресової конференції, що вони певні повного успіху в цьому леті довкола землі, що його залогу творитимуть вони обидва.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

СЕСТРИ ВАСИЛІЯНКИ ВІДЗНАЧИЛИ 25-РІЧЧЯ ЇХНЬОГО ПРИЇЗДУ ДО АРҐЕНТИНИ

Буенос Айрес. З початком цього року минуло 25 років з часу прибуття до Арґентини перших українських місіонерок сестер Василіянок, бл. п. Матері Софронії Ердолі і Матері Маргарети Фендьо, які стали засновниками василіянських жіночих монастирів в Арґентині. З тієї нагоди, в неділю, 3 січня 1965 р. в монастирі Сестер Василіянок у Берісо відбулося урочисте відзначення цього 25-ліття. О год. 10 рано Преосвященний Кир Андрій Сапеляк відслужив Благодарственну Службу Божу в асисті Отців Василіян із Буенос Айресу. О год. 12:30 відбувся обід й о год. 3:30 концерт, на якому виступали дитячий хор з Колеґії Христа Царя Сестер Василіянок в Апостолес-Місіонес та дитячі хори „Рідної Школи" в Мендоза та Берісо.

ВІДЗНАЧЕНО 70-РІЧЧЯ МИСТЦЯ В. ЗАЛУЦЬКОГО

Літературно - мистецький клюб в Едмонтоні 31 січня ц. р. вшанував мистця Василя Залуцького з нагоди 70-річчя його життя і 50-річчя мистецької творчости. Вечір відбувся в домі мистця Вадима Доброліжа, що зробив доповідь про ювілята. В тому ж домі було влаштовано імпровізовану виставку картин В. Залуцького. Головуючий на вечері д-р Яр Славутич прочитав надіслані привіти для ювілята. Від січових стрільців вітав ювілята проф. Ю. Буцманюк, його давній товариш по зброї.

З нагоди ювілею від імени членів Літературно - мистецького клюбу пані Валентина Доброліж піднесла мистцеві В. Залуцькому подарунок — гарний настільний годинник, а мисткиня пані Базюк — вогнисту квітку пані М. Залуцькій, дружині ювілята.

ВШАНУВАННЯ Р. БЕРНСА В ЕДМОНТОНІ

На курсі української літератури, який веде проф. Яр Славутич, студенти Альбертського університету 25 січня ц. р. вшанували пам'ять великого шотляндського поета Роберта Бернса. Короткі відомості про життя й творчість Р. Бернса подав проф. Я. Славутич, потім Дж. Флинн прочитав кілька поезій великого шотляндця в оригіналі, а згаданий професор — ті ж самі твори в українському перекладі В. Мисика і М. Лукаша. Вшанування Р. Бернса припало на час, коли студенти читали й обговорювали Шевченків „Кавказ". Студент Дж. Флинн рік вивчає українську мову й літературу. З походження шотляндець. Крім нього на курсі української літератури є іншиі не-українці, Ґ. Карлтон, який готує маґістерську тезу про українізми в польській мові.

ВИЙШОВ ЧЕТВЕРТИЙ ВИПУСК ЕТИМОЛОГІЧНОГО СЛОВНИКА

Вінніпеґ. — У виданні Української Вільної Академії Наук в Канаді вийшов з друку четвертий випуск „Етимологічного Словника української мови" що його опрацьовує проф. Ярослав Рудницький.

Словник цей, як відомо, був започаткований у Парижі в 1941 році й перший його випуск появився в Канаді в 1962 році. Нова частина словника охоплює букву „В" на сторінках 289-384 (від слова „вага" до „вид"). Усіх випусків запляновано коло 20 на приблизно 2,000 сторінках.

ВИХОДИТЬ ДРУГА КНИЖКА АЛЬМАНАХУ „ПІВНІЧНЕ СЯЙВО"

Едмонтон. — Заходом видавництва „Славута" і допомогою українського канадійського мецената В. Духнія в Едмонтоні незабаром вийде у світ друге число літературно-мистецького альманаху „Північне сяйво". В альманаху вміщено твори У. Самчука, В. Гайдарівського, М. Мандрики, Л. Ромена, П. Савчука, Я. Славутича, Т. Шевчук, І. Боднарчука, І. Кейвана, Г. Черінь, Ю. Крайківського, О. Зельської-Даревич, Д. Струка, В. Жили, В. Ворскло, Л. Мурович, М. Кейван, В. Буйняка, Б. Мазепи, Д. Мура, Б. Федчука, З. Герасимовича, В. Кисілевського, Д. Пелеха, М. Пришляка та багатьох інших письменників і мистців.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

ПОМИНУЛИ РЕҐАБІЛІТАЦІЮ

У Совєтському Союзі урочисто відзначили 80-річчя з дня народження Михайла Фрунзе —„переможця над Врангелем", в оцінці Леніна.

У „Правді" з 2 лютого ц. р. сказано, що Фрунзе, „командувач збройних сил України і Криму, народний комісар військових справ" і т. д. — „помер у розквіті творчих сил" в 1925 році.

У 1920-их роках російський письменник Всеволод Іванов у своїй сенсаційній повісті виразно натякав на те, що Фрунзе помер на операційному столі — з наказу Сталіна. Після того Вс. Іванов згинув як „жертва культу особи". Московська „Правда" про це не згадує.

ПОМИНКИ ПО ЖИВОМУ

У радгоспі „Бахмутський" на Донеччині захворів хлопець. Привезли його до обласної лікарні в тяжкому стані. Мати, яка наступного дня приїхала його відвідати, переконавшись, що небезпека минула, вирушила до дому.

По дорозі заїхала до сестри, погостювала у неї два дні і вернулася до дому. Тут на неї чекала телеграма: „Син помер . . ." Мати знову кинулася до лікарні. Але лікарі її запевнили, що син видужує. У радгоспі жінку покликали до директора, який їй заявив: „Я дуже радий, що твій син не помер, але справа в тому, що ми в порядку чуйности виділили собі на його поминки деякі продукти. Отож треба за них заплатити". „За що платити? — обурилась жінка. — Адже продуктів тих я не бачила. — „Ти не бачила, а інші бачили, — твердо заявив директор радгоспу. — Тебе хотіли звільнити від клопотів, і тому продукти за тебе інші люди одержали".

ВИСТАВКА „РОСІЙСЬКОЇ ДОБЛЕСТИ"

По містах Совєтського Союзу роз'їжджає виставка під назвою „Три століття російської доблести". Експозицію її відкривають ордени Андрія Первозванного і Александра Невського, запроваджені ще Петром І. Окремий розділ присвячений „золотій зброї", яку вручувано старшинам, що особливо відзначалися в боях.

Центральне місце займають совєтські нагороди: ордени „червоного прапора" перших років совєтської влади, „червоної зірки", ордени, запроваджені в часах другої світової війни — також Александра Невського, Богдана Хмельницького і ін.

КЛЯСИ МАЛІ І ТЕМНІ

Вчителі дитячої музичної школи міста Запоріжжя пишуть у „Радянській Культурі" 31 січня ц. р., що школа немає свого приміщення. Її примістили разом з іншою установою. Кляси для лекцій дуже маленькі і темні. Педагоги працюють у три зміни.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918. Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. — Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Демонстрація рішучости

Переведена минулої неділі та повторена в понеділок відплатна акція південнов'єтнамських бомбовиків та американських джетів проти комуністичного Північного В'єтнаму за його провокації у відношенні до Південного В'єтнаму та стаціонованих там американських військових частин, це був один із тих жестів рішучости, які завжди знаходять зрозуміння та повну підтримку в найширших верствах американського народу і всього вільного світу. Американські керівні чинники цілком правильно приписують масові терористичні акти комуністів у Південному В'єтнамі в минулу суботу військово-політичним стратегам Північного В'єтнаму. Реакція у принципі і задумі була правильна, але у виконанні вона характеристична для всієї закордонної політики американського уряду: половинчата, не доведена до кінця.

Збомблено військові бараки й інші споруди в декількох містах Північного В'єтнаму, головно на кордоні з Південним. Навіть, коли б вислід цього бомблення був дуже поважний, то він не міг внести заколоту у комуністичне плянування, що його з найбільшою ясністю окреслив Косиґін: щоб викинути з Південного В'єтнаму „американських імперіялістів" і „об'єднати В'єтнам — під комуністичним правлінням".

Цю половинчатість американської відплатної акції підкреслив сам американський Уряд у своїй офіційній заяві, в повідомленні, висланому до Москви, та в заяві амбасадора ЗДА в Об'єднаних Націях: що Америка „не бажає поширення війни", отож, іншими словами, що ця відплатна акція має льокальний, тимчасовий епізодичний характер.

А втім, повторення налету на північно - в'єтнамську територію в минулий понеділок та заява Президента про готовість заплатити „кожну ціну" в обороні волі було потвердженням американської рішучости не тільки продовжувати активне підтримування Південного В'єтнаму в його обороні проти комуністичної аґресії, але й зустріти кожний інший виклик збоку аґресорів. Очевидно, що з Пейпінґу і з Москви озвались голоси лайки, обурення і погроз. Китайські й совєтські протектори Го Чі Мінга опинились в ситуації, в якій не можуть залишити його на льоді. Тому Північний В'єтнам напевне дістане нові транспорти зброї — літаків, протилетунської артилерії, танків і гармат. Таким чином буде посилена комуністична кампанія в Північному В'єтнамі з пляном поширити комуністичну владу на цілий В'єтнам. В цій „малій війні" Америка і прославлювана Президентом воля можуть виграти тільки тоді, коли проявлена в минулих днях рішучість буде послідовно здійснювана, без уваги на комуністичні шантажі і погрози.

Безпідставні надії

У зв'язку із затяжним конфліктом між Москвою і Пейпінґом, тобто комуністичним Китаєм, в деяких українських колах починають підноситися голоси, мовляв, українцям треба орієнтуватися на червоний Китай, як непримиренного противника комуністичної Москви, бо — ворог нашого ворога є нашим союзником, і таку ситуацію треба використовувати. Водночас із цим дехто починає лянсувати вістки про щораз прихильніше ставлення комуністичного Китаю до української проблеми, про те, що хтось там у Південній Америці чув радіопересилання українською мовою з Пейпінґу, в яких китайські комуністи виступають на оборону поневоленого Москвою українського народу і т. п.

Ніяких вірогідних підтверджень такого роду вісток та спекуляцій з жадного боку немає. Якщо йдеться про Україну в офіційних комунокитайських енунціяціях, то конкретно в них була мова тільки про Хрущова і здійснюваний ним терор на Україні в 1938 - 1939 роках і про його виступи, як сталінського соратника. Про якісь пересилання українською мовою із самого таки Пейпінґу ніхто й не чував, ні в ЗДА, ні в Европі.

Евентуальне зацікавлення українською справою у пейпінґських пляновиків ідеологічної розгри з Москвою не виключене. Проте зв'язувати з цим якісь можливості для української справи немає абсолютно ніяких підстав. І червоний Китай і совєтська Москва мають одну спільну мету: опанування цілого світу. За національне визволення України й інших поневолених Москвою народів китайські визнавці доктрини Маркса - Леніна боротись не будуть. В комуністичній ортодоксальності Пейпінґ переліцитовує Москву.

Державна допомога шкільництву

Конґресові комісії працюють над законопроєктами про федеральну допомогу шкільництву, зокрема про допомогу приватним школам.

Державна допомога шкільництву завжди натрапляла в Конґресі на труднощі. Багато членів Конґресу взагалі проти того, щоб держава фінансово допомагала школам, бо вони вважають, що таким чином держава може впливати на виховання молоді.

Треба пам'ятати, що ЗДА — єдина країна в світі, в якій школи не є державними. Держава має під своїм впливом тільки академії збройних сил: армійську, морську і летунську. Всі інші шкільні заклади, від дитячого садка до університету, утримуються стейтами, міськими та сільськими громадами, добродійними фундаціями, окремими особами або релігійними корпораціями.

З-поміж недержавних шкіл вирізняються дві групи: так звані публічні, утримувані з громадських фондів школи, де мають право навчатися всі діти даного району, і приватні школи, серед яких велику частину становлять так звані парохіяльні школи, утримувані парохіями різних віровизнань.

У приватних школах навчається коло 6 000 000 американських дітей, отже майже кожна сьома дитина. Понад 90% цих дітей — католики. В приватних школах треба платити за навчання. Отже, батьки дітей, що навчаються в парохіяльних школах, мусять платити: шкільний податок разом із усіми громадянами і, крім того, за навчання своїх дітей у парохіяльній школі.

Ці батьки заявляють, що держава повинна допомагати не тільки публічним школам, але й приватним, які виконують ту саму функцію. Професор Вассарського університету Карл Н. Деґлер пише в „Ню Йорк Таймсі", що цей арґумент батьків не має правничо - законної підстави, бо ніхто не змушує їх посилати дітей до приватних шкіл. Але цей арґумент зобов'язує морально: треба згадати, що число учнів у католицьких школах від 1940 до 1963 року збільшилося на 129%, а в публічних школах — на 53%.

Давніше в католицьких школах навчали черниці, одержуючи річно від 659 до 1 250 долярів. Світські вчителі одержують $3 400. Але тепер не вистачає черниць - учительок. У 1945 році відношення черниць - учительок до світських учителів становило 13:1, в 1959 році — 3:1, а в 1970 році передбачають, що світських учителів буде вдвоє більше.

Противники державної допомоги парохіяльним школам покликуються на Конституцію, яка відокремлює Церкву від Держави, і тому, мовляв, держава не може підтримувати цих шкіл. Однак практика виявляє, що Уряд підтримує фінансово Церкви і звільняє їхні мастки від федерального оподаткування. Конституція визнає неділю як день відпочинку; в урядових військових академіях кадети мусять брати участь у церковних відправах; Конґрес призначає фонди на утримування військових капелянів.

Найвищий Суд ЗДА у 1930 році вирішив, що федеральна допомога парохіяльним школам підручниками не противиться Конституції. В 1947 році той самий Суд не заборонив громадським коштом довозити дітей до парохіяльних шкіл. По другій світовій війні католицькі коледжі й університети діставали посередньо допомогу від держави через колишніх вояків, які студіювали державним коштом. І тепер парохіяльні школи дістають допомогу від Уряду у формі харчів на полуденок для учнів.

Взаєморозуміння між американцями повинно допомогти Конґресові успішно розв'язати справу федеральної допомоги шкільництву.

МІЖ КАПІТОЛЕМ І БІЛИМ ДОМОМ . . .

ІНАВҐУРАЦІЯ

Був холодний передвесняний день 4-го березня 1829 р. Болотнистою, невибрукованою дорогою Вашинґтону, що звалася Пенсилвенія Евеню, по вибоїнах і калюжах ішла галаслива товпа. Посеред неї, на голову вищий за всіх, поволі ступав, неначе несений товпою, поштовхуваний і поклепуваний, новий президент — Ендрю Джексон з Тенессі. Буйна його посивіла чуприна, розвіяна вітром, була відкрита в покорі перед своїм високим урядом — служінню народові. Коли опісля склав він присягу на фронтовій ґалерії Капітолю — тоді ще малого, недокінченого, товпа прорвала поліційний кордон і кинулася вітати свого президента. А коли їхав він конем назад до Білого Дому, по Пенсилвенія Евеню зчинились справжні веселі перегони їздців на конях, повозок, пішоходів. Ентузіястична товпа вдерлася за президентом до Білого Дому і там, шаліючи, докінчувала святкувати інавґурацію.

Від сьомого президента — Ендрю Джексона, до тридцять шостого — Линдона Джансона, минуло багато років, багато інавґурацій. Чотири президенти згинули з рук своїх власних громадян . . . Змінилися часи, люди і звичаї.

Інавґурація 20-го січня 1965 року зовсім відбивала ці зміни. Тепер товпа стояла здалеку, відгороджена від свого президента фізичною віддаллю і примусовим респектом, який вимагала безпека. Такої охорони не мав ще ні один президент в історії ЗДА. Можливо, що й було її потрібно. Було щось не-демократичне в цій відсепарованості голови держави від громадян: в цих сталевих стінках і непербійному склі його чорної лімузини, в такій же скляній перегороді між ним і дефілюючою громадою на трибуні перед Білим Домом, в тій свідомості, що служба безпеки на кожному кроці, в цьому виді темних постатей на покрівлі Капітолю, що виглядали на тлі неба як великі шуліки . . .

І взагалі, від спонтанного, неопанованого але щирого вияву радости громадян за часів того першого правдивого демократа Джексона, інавґураційна врочистість виросла на добре зорганізовану імпрезу, що є не тільки формальністю введення нового президента в уряд, але і спектаклем для народу і бизнесом для всіх бранж економіки, від транспорту й готелярства до вуличних продавців. Американський стиль і спритні його використувачі створили величаву традицію.

Хоч у цій зорганізованій машині сам президент є неначе тільки головним актором — зіркою в драмі, яку режисерує хтось інший, все таки його індивідуальність, погляди і тактичні прийоми надають окремого характеру врочистості. Не можна подумати іншого президента як Джексона у стилі його інавґурації; не можна було не відчути особистого стилю молодого Кеннеді в аристократичній формі його інавґурації — від одягу починаючи, з поетом на трибуні, з ідеями його промови; і здається в стилі Джансона була ця інавґурація з його бизнесовим підходом до свого уряду, що показався в його буденному одязі під час присяги, в не-формальних одягах на балях, з його більш матеріялістичним уявленням „величного суспільства", з його шуканням популярности в суспільних низах . . .

Велика площа — „Капітоль Плаза" забудована трибунами й лавками. Центральне місце, очевидно, призначене для преси, радіо й телевізії: це велика сіра скриня на високих металевих ногах прямо перед президентською трибуною. Лавки теж на ґалеріях Капітолю, на сходах обох крил. Там всюди особливі гості, „великі риби", кілька ветеранів. Звичайна публіка — нарід стоїть на мураві за огорожею з товстих канатів. Там свобідно, крикливо, весело . . . й цікаво. Там станки з „гат доґами", там нова індустрія промишляє, продають перископи, щоб можна дивитись понад голови, тандитні пам'ятки і навіть великі тексаські капелюхи з соломи і чомусь рожеві . . . Плачуть діти у візочках, блукають втомлені туристи, яких з'їхалось стільки, як на фестиваль вишні. З-під Капітолю несе вітер музику, а гучномовці з різних сторін ламають звук. Під оплески й музику наповняється президентська трибуна. Черґуються співи й молитви і потім виразний голос присяги нового віце-президента. Знову молитва і новий рух на трибуні. Ідуть угору перископи, стають люди навшпиньки, на кріселка, діти хапаються за шиї батьків. На тлі темних одягів достойників ледве відділюється постать Линдона Джансона, але яскраво відбивається перша лейді у червоному плащі й капелюсі. Пізніше, в чорній лімузині, президент знову менше помітний біля дами в червоному. Чи не зручний підступ жіночий? Чи може символ її майбутньої ролі? В кожному разі, вже тепер вона творить історичний прецеденс: уперше відколи інавґурації, не секретар Конґресу, а дружина Пре-

(Закінчення на стор. 3-ій)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО НАПОЛЕОНА І УКРАЇНУ

Під таким заголовком „Свобода" з 3-го лютого ц. р. передрукувала з „Радянської України" з 27-го січня повідомлення, в якому написано: „Наполеон, просуваючись основними силами на Москву, намагався також організувати наступ на її територію з півночі, віддав наказ на початку серпня оволодіти Києвом".

Тут же треба підкреслити, що Україна, зокрема Київ, знаходиться не на північ, а на південь від головного шляху, яким наступала Наполеонова армія на Москву через Білорусь.

Наполеон не брав поважно в свої розрахунки Україну в боротьбі з Росією. Про його симпатії чи антипатії до України невідомо. Відомо лише, що при плянуванні походу на Москву хтось із його маршалів зауважив, що добре було б одночасно або навіть скорше підняти повстання в Україні. На це Наполеон відповів, що не хоче увійти до історії, як другий Ґракх (ватажок найбільшого повстання рабів у стародавнім Римі). Здається, що ця Наполеонова погірдлива заява була наслідком того, що він плянував і обіцяв полякам відновлення Польщі в межах до 1772 року.

Розвідка царя Александра I негайно донесла про можливість підняття Наполеоном повстання в Україні. І Александер I-ий 5-го червня 1912 року видав спеціяльний маніфест, звернений до українського народу про формування „Українського (не „малоросійського") Козацького Війська", обіцяючи всім учасникам „волю". З мешканців Подільської, Київської, Полтавської і Чернігівської губерній протягом місяця сформовано 15 кавалерійських полків посиленого бойового розміру.

В Наполеоновій армії було 120 000 польського війська. В цьому війську були також українці з Галичини, Холмщини і Підляшшя. Окремі дивізії цього польського війська в кінці серпня 1812 року дійсно просмикнулися в Україну, але дуже скоро були знищені в прикордонній смузі, ще далеко від Києва, новосформованим „Українським Козацьким Військом" (див. Н. Король — Українське Козацтво — родоначальник кінного війська Московії - Росії, ст. 85-94). Відступаючи з Москви, Наполеон дійсно хотів пробратись в Україну, але під Малоярославцем його те ж саме „Українське Козацьке Військо", яке він погірдливо назвав був рабами, примусило змінити намір і відступати по старому, зруйнованому ним при наступі на Москву, шляху через Білорусь.

З Александрової обіцянки „волі" українському народові, як і треба було сподіватись, нічого не вийшло. Хоч поляки (не Наполеон!) у своїх проклямаціях в серпні 1812 року обіцяли українцям „волю", але хто ж тоді полякам вірив?

Н. Король

Ню Йорк, Н. Й.

ДО „ТАЄМНИЦІ ЗРАДЛИВОГО ПОСТРІЛУ"

В числі 14 „Свободи" з 22 січня ц. р. була уміщена велика стаття „Таємниця зрадливого пострілу" — Мих. Килимного. Видно, що автор статті потрапив до добрих товаришів Г. Котовського.

І ось, читаючи, у декого може скластися враження, що та дивізія інтернаціональних горлорізів Котовського ніби була якась українська національна частина. Не згадав автор одної (одної з незлічимих . . .) деталі, а саме — ким були взяті в полон і розстріляні дійсні українські герої під Базаром? І заяву цих Героїв — „Умремо, а до ворога не підем служити!"

В. Тала

Гілсайд, Н. Дж.

ПРО ПОКАЗ МОДИ

Пані Софія Наумович подала дуже цікаві і цінні думки про покази моди, висказуючи їх із щирого серця. Те, що її поняття про завдання і діяльність жіночих організацій різняться від думок деяких пань, річ цілком природна і цього не можна уважати за образу. Ту справу треба передискутувати, висловлюючи свої думки і заввагн, і якщо дискусія буде на відповідному рівні та буде добра воля у дискутантів, то вона доведе до доброго висліду. Тому то думаю, що „Свобода" добре робить, поміщуючи такого роду дописи — голоси читачів, даючи нагоду висказати різні думки і врешті договоритися до чогось корисного.

Д-р Роман Миколаєвич

Гайд Парк, Масс.

Випробування почуттів

Перед московським судом молоде подружжя.

— Так ви не передумали? — питає жінку суддя.

— Ні, — відповідає вона, ми не зійшлися характерами.

— А що ви скажете, — питає суддя чоловіка?

— Тільки розлука!

Таких сценок у московському суді — безліч, — пише „Правда" в широкому огляді за 31 січня ц. р.

Який же вихід пропонує суддя московського суду А. П. Хомонтівський? Молодим людям затримати реєстрацію шлюбу! Дозволити їм, залежно від віку, від тривалости знайомства, приблизно півроку життя, випробовуючи почуття, і лише після цього — зареєструвати шлюб. Тоді розлук буде менше.

Це вже цілком „нова комуністична мораль"!

Доля редактора

Мова тут не про якогось редактора — про всіх редакторів. Це вже відома істина, що доля редактора газети — незавидна. Різні статистики, аналізи й розвідки давно ствердили, що кожний редактор має пересічно кільканадцять фізичних недомагань, від голови починаючи і шлунком, печінкою та селезінкою кінчаючи. І вмирають редактори від нервового перенапруження наймолодшими в порівнянні з іншими людьми. Така їх доля, і на це нема ради.

Найбільше нервує і злість бере редактора тоді, коли він почуває себе одиноким, хоч і знає, що за ним величезна маса його читачів. Трапляється, що приходить на нього якась напасть, друкована в іншій або й навіть у ним же редаґованій газеті. Він знає, що за ним — правда, за ним — більшість його читачів. Але одне — знати, а інше — відчувати постійну підтримку читачів. А цього останнього дуже часто бракує.

Навіть ті читачі, що осмілюються забрати голос в обороні тієї чи іншої правди, в статті редактора, починають свої листи приблизно так: „Такий то пан написав таку то статтю проти такого то редактора. Я не беруся боронити шановного редактора — він сам зуміє краще оборонитися, і мене на це не потребує . . ." А потім дещо й скаже в оборону редакторової статті.

Що редактор зуміє сам боронитися — це правда, але що він не потребує для цього своїх читачів — це помилкова думка багатьох. Кожний редактор дуже потребує читачів, що його розуміють. І кожний редактор волів би оперувати арґументами своїх читачів у першу черґу. Тому, хоч яка б не була клопітлива та відбираюча дорогий час праця перечитування листів до редакції, вона виконується кожним редактором у певному напруженні і, кінець-кінцем, з великим зацікавленням.

Доля редактора ще й тим незавидна, що він терпить за все, що скоїться недобре на сторінках ним редаґованої газети: неправдива інформація якогось репортера, однобічна стаття якогось дописувача, навіть нереґулярна достава газети поштою — все це породжує критику редактора, інколи навіть напасть на нього. Зате добра стаття якогось автора, цікавий репортаж, рідкісна й правдива новина — все це йде на добрий рахунок авторів, кореспондентів, репортерів, так, ніби редактора при доборі того матеріялу й близько не було.

Рідко, дуже рідко український читач бере в руки олівець, щоб написати своє враження від тієї чи іншої доброї статті, друкованої в нашій пресі. І вже майже ніколи при такій рідкій нагоді не бачить у тому заслуги самого редактора газети, а не лише автора статті, що сподобалась читачеві.

Отак, роздумуючи над долею наших редакторів українських газет, не знаходиш також пояснення одній цікавій деталі: багато пресових органів виходить зовсім без зазначення імени головного редактора. Чому? Така скромність, на нашу скромну думку, зайва. Читач мусить знати, хто редаґує газету. Зрештою, кожна газета на еміграції — це наша історія. Тож чому майбутнім історикам української преси робити труднощі, змушуючи розшукувати деінде те, що вони могли б бачити, взявши до рук першу-ліпшу газету за відповідний рік, місяць, день?

Іван Овечко

Степан Риндик

ЧИСТКИ В МОВІ

(3)

Тількищо згаданий мовознавець має ту добру прикмету, що вичищуючи мову від немилих йому слів, завсіди подає їх синоніми, щоб не було ніякої шкоди. За це спасибі. Синонім завсіди добрий, — як не тепер, то в четвер. Але є пуристи, що тільки чистять. Викидають слова не даючи нічого замість них. Кого серце болить за українським словом, той мусить проти цього боротися. Взагалі треба пильно слідкувати за процесом мовочищення. Викидають слова під різними претекстами-вимівками: за нелітературність, за архаїзм, за льокалізм і т. ін. І це, звичайно, робиться в добрій вірі, що таким способом удосконалюється мову. Кожне українське слово, чи воно архаїчне чи ні, чи закарпатське, чи задонецьке, чи звідки хочете, є витвором українського генія і вкладом у нашу народну культуру, а тому гідне пошани й збереження. Якщо якесь слово виходить з ужитку, то лишім його своїй долі і не прискорюймо процесу. Це однак не значить, що до всіх слів маємо так ставитись. Кілька з чужих слів, змавпowані чи силоміць запхані в нашу лексику, і непотрібні нам барбаризми треба викидати з усної і писаної мови.

Приведені приклади показують, що відповідь на питання: чи якесь слово літературне, чи нелітературне, чи воно українське, чи не українське, чи взагалі можна його вживати, чи не можна або не слід, вимагає не абиякої обережности. Для більшої ілюстрації подам ще слово „дев'яносто", що також стало предметом дискусії і трактується раз як українське, а раз як не українське. Є думка, що це чисто московський числівник, а по-нашому має бути тільки й виключно „дев'ятдесят". Якщо виходити з того факту, що москалі ніде й ніколи не кажуть інакше (?), як „девяносто", то нічого не залишається, як признати, що це слово їх, незалежно від того, звідки воно взялося. Але це зовсім не значить, що воно не наше. Ми маємо багато спільних з москалями слів, навіть таких, що зовсім однаково вимовляються, як, наприклад, син, жар, дуб, жук, жаба, баран, крило, хазяїн тощо. Треба знати — коли і якого саме числівника (першого чи другого) вживали і вживають українці, коли мати на увазі ширші маси. І тут ми натикаємось на певні труднощі.

Українські землі довгий час перебували під чужими окупаціями: західня частина України віками знаходилася під польськими впливами і тому могла засвоїти собі від поляків „дев'ятдесят". Однак, не можемо твердити, що так і було в дійсності. Це слово могло зберегтися ще з передокупаційних часів.

Старші люди на царському Поділлі вживали слова „дев'ятдесят", але ми, їх діти, мабуть, під впливом школи говорили тільки „дев'яносто". Щось тут було зайшле.

У деяких околицях на Карпатській Україні говорять „дев'яносто". А там ніколи не було московської окупації. Але і цей факт не означає, що це слово загальноукраїнське і, як таке, повинно бути прийняте до норм нашої мови.

Визначний дослідник „древнерусского языка" І. Срезневський подає в своїх „Материалах для словаря древнерусского языка" слово „девяносто" — як виписане „З грамоти Бенка", себто з листа Галицького і Снятинського старости Бенка. Цей лист був написаний 1398-го р. в Коломиї. Тут, звичайно, не може бути жадної мови про якийсь московський вплив. Тоді Московщина перебувала в татарській неволі і ніяких впливів на наші землі не мала. Але лист старости Бенка зовсім не доказує, що в той час у тому старостві люди вживали слова „дев'яносто", а не „дев'ятдесят". Слово „дев'яносто" могло попасти до листа Бенка просто тому, що його писар навчився грамоти з церковнослов'янських книг (інших тоді на Україні не було) і читав тільки такі книжки і, звичайно, писав їхньою мовою, а в тій мові було слово „дев'яносто".

У книзі „Історична морфологія української мови" (автор С. П. Бевзенко, видання Ужгородського університету, 1960 р.) читаємо:

„Замість старовинного дев'ятдесят вже з XIV ст. починає вживатися в пам'ятниках числова назва „дев'яносто". Представлена вона рядом випадків уживання, причому без відповідних старих паралелей, в українських грамотах XIV — XV ст.. З часом ця нова назва зовсім витіснила з ужитку стару на всій території східнього слов'янства, хоч у ряді південно-західніх українських говорів збереглися також рефлекси старовинної форми, себто „дев'ятдесят".

(Цю цитату взято із замітки М. Добрянського „Звідки взялося слово „дев'яносто?", „Нові Дні", травень 1963).

І це свідоцтво не пояснює справи. Воно говорить тільки про книжне вживання слова „дев'яносто", а не про усне, про практичне. Мова церковних книг, що прийшли до нас із Македонії — Болгарії, століттями служила для наших книжників і письменників зразком і наукою, як треба писати. Мова народу вважалася за „підлу", низьку і навіть грішну. Треба було талановитого слова Котляревського, а потім Шевченка, щоб перемогти віковий забобон і зневагу до народної мови.

Як бачимо, мовні питання належать часом до вельми тяжких проблем, і тому справа чищення мови повинна провадитися дуже обережно, з почуттям відповідальности за кожний крок. На жаль, так не діється і часто спостерігаємо не зовсім розважні поради й присуди.

Процес чищення нашої мови відбувається і на рідних землях. Там він у багатьох випадках є нічим іншим, як замаскованою боротьбою московського імперіялізму з українським словом. Москва має на меті створення „совєтського народу" з московським „мировим (світовим) язиком" на устах. Про це говориться з цинічною одвертістю. Русифікація скерована не тільки в бік лексики. Вона здійснюється і в інших галузях мови; фразеології, ідіомах, зворотах і навіть у морфології. А боротьба з українськими льокалізмами стоїть на одному з перших місць і навіть трактується, як боротьба з капіталістичними „нашаруваннями". Вслухайтеся в слова промови, виголошеної професором М. Жовтобрюхом на конференції мовознавців у Києві в кінці лютого позаминулого року:

„Одним із специфічних для української мови явищ останніх десятиліть є активний процес поступового подолання місцевих діялектних особливостей в усному літературному мовленні. Виявляється він, зокрема, в поширенні й засвоєнні єдиних літературних норм української мови населенням західніх областей республіки, в мовній практиці якого було багато сторонніх нашарувань, перекручених форм, слів і виразів, створених відірваною від народу експлуататорською верхівкою, а також вузьких місцевих особливостей, що потрапили в літературну мову внаслідок відірваности населення цих земель від основної маси українського народу. Проте деякі діялектні форми досить стійкі . . ."

Як бачимо, з цих співомовок професора - мовознавця виглядає велика нехіть і відраза до українських слів і зворотів, що з різних, часом зовсім випадкових причин не вспіли ще увійти до загальнонаціональної скарбниці українського слова.

БІЛЕ СВЯТО

Як мені радіти
на чужім весіллі,
Як воно для мене —
похорони білі.
Як для мене смуток
в яблуневім квіті,
Як для мене трави
рясно слізьми вкриті.

Вбралися у біле
яблуні і сливи.
По весняній зливі
свіжі і щасливі.
Будить мене вранці
яблуневе гілля,
Стукає в віконце,
просить на весілля.

Розстелили рясно
килими зелені
Радісно чекають
білі наречені.

Ой, не кличте в гості,
дорогі сестриці
Серце оповили
хмари-таємниці.
На веселе свято
я прийти не можу —
Перейти не можу
білу огорожу.

ГАННА ЧЕРІНЬ

Шикаґо, Іллиной.

З діяльности УККА в Боффало за 1964 рік

Почнемо згадкою про День Укр. Державности, який був першою імпрезою УККА в 1964 році. День 22 січня був проголошений посадником міста Українським Днем і на міському ратуші був вивішений укр. нац. прапор.

26 січня влаштовано в Укр. Домі „Дніпро" святочну академію з доповіддю д-ра Н. Процика, з деклямацією Зенона Депутата, з сценічною картиною пера Л. Полтави „Свято Української Держави" у виконанні Юних Сумівців, з виступами Хору „Бурлаки" і Сумівського Жіночого Хору.

16 лютого 1964 року в боффалівському Історичному Музеї відбувся „Український Вечір", спонзором якого було „Історичне Товариство".

В програму входили: пісні у виконанні Хору „Бурлаки" і танці у виконанні танцювальної Сумівської Групи.

Програмою керували: п-ні Ірина Лаврівська і д-р Нестор Процик.

Свято на честь Тараса Шевченка було 15 березня з доповіддю проф. Зенона Сагана, рецитаціями творів Шевченка у виконанні д-ра Василя Дмитріюка, Ірини Лаврівської Лесі Лисак і Нілі Стецьків, з виступами Хору „Бурлаки" і Сумівського Жіночого Хору.

В Боффало відбувся 16 травня великий концерт під назвою „Ехо з України", — присвячений Шевченкові. Концерт був влаштований „Американсько Українським Товариством", що його очолює д-р Нестор Процик за порозумінням з УККА. Між присутніми (понад дві тисячі осіб переважали американці, для яких властиво цей концерт і був передбачений. Промову виголосив д-р Лейбоді, — в той час референт шкільництва, а тепер проф. Боффалівського Університету. Програму виповнили: Чоловічий Хор „Прометей" з Торонта, „Капеля Бандуристок" з Дітройту і Танцювальний Ансамбль „Чайка" з Гемільтону.

Українці з Боффало взяли масову участь у відкритті пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні. Представники укр. боф. групи відвідали при цій нагоді могилу президента Кеннеді і склали вінок, підкресливши, що складають цей вінок як жертві комуністичного терору. Поїздку до Вашингтону організував місцевий Шевченківський Комітет.

Головою Комітету є ген. Петро Самутин.

Місцевий Відділ УККА був організував два літературні вечори: 3 квітня гостив письменник Улас Самчук з доповіддю „До проблем української прози", а 11 червня відвідав нашу громаду поет Яр Славутич і прочитав доповідь на тему „Шевченкова поетика" та декілька своїх творів.

3-го травня відбувся „День Льояльности", в якому укр. група з духовою оркестрою СУМА взяла участь.

В відміченні „Тижня Поневолених Народів" (12-19 липня) українці „вели перед" під кожним оглядом.

Головою комітету, який підготовляв цей „Тиждень", був голова УККА д-р Процик.

В маніфестаційному поході основну його частину творили українці. До успіху маніфестації значно причинилася духова оркестра СУМА, яка відограла також і ам. нац. гимн в часі офіційного відкриття „Тижня Поневолених Народів", яке відбулося після маніфестації перед міським ратушем. В часі відкриття промовляв д-р Процик, а одну пісню проспівав п. Зенон Депутат.

З приводу „Тижня Поневолених Народів" головним промовцем був голова АБН Ярослав Стецько, і королевою Поневолених Народів на 1964-1965 рік стала українка Марійка Грега. Вибір відбувся під час фестивалю 19 липня, в якому взяли участь різні національні групи, в тому числі і українці.

В містечку Гамбург біля Боффало відбуваються щорічно сільсько господарські ярмарки. Минулорічний (125 з черги) ярмарок відбувся від 22 до 29 серпня, замітний тим, що в його рямцях влаштовано виставку нар. мистецтва різних національних груп.

На запрошення „Інтернаціонального Інституту" в Боффало українська громада також взяла участь у виставці. В часі ярмарку влаштовано параду, в якій українці також взяли участь. Українська група в поході начисляла коло 30 осіб. Замикав її гуцул на коні, таки справжній уродженець Гуцульщини п. Михайлюк. І укр. кіоск на виставці, і укр. група в поході подобалася. Українські дівчата (з ОДУМ, СУМА і Пласту), які дижурували на виставці, давали гостям вичерпні інформації про укр. мистецтво.

Виставку оформлював професор Бережницький, а організуванням укр. групи для походу зайнялися пані: Віра Квасницька, Олена Морозевич, Ірина Чучман.

Відмічення минулорічних Листопадових роковин було обмежене до святочних сходин (1 листопада) з доповіддю студ. п-и Оксани Тимчук.

Останньою імпрезою, влаштованою УКК в 1964 році — був бенкет на пошану посла Тадея Дульського, посадника Боффало Честера Коваля і голови міської ради Боффало Честера Гурського. Всі згадані особи неодноразово уже давали доказ своєї прихильної постави до українських справ.

Праця Конгресового Комітету не обмежувалася тільки до згаданих вище імпрез.

УКК в Боффало є опікуном „Рідної Школи", при УКК існує Допомогова Секція, яка вже від ряду років опікується українськими залишенцями в Европі, в тому числі і Сарсельським осередком НТШ.

Коли розміри праці Допомогової Секції передати цифрами, згадаємо, що в останньому діловому році обороти її (Секції) становили 4,259.03 ам. долярів. Незалежно від того, що Допомогова Секція пересилає свої жертви для НТШ в Сарселі, в Боффало при УККА існує ще й спеціяльний комітет, що займається збиранням фондів для тієї ж наукової установи.

Підрахунок виявив, що за весь час свого існування обидві ці допомогові клітини УКК переслали на рахунок НТШ в Сарселі 5,633.60 ам. долярів.

Не відомо з яких причин послабла в останньому часі акція збирання національного датку. Минулорічну низьку суму (765 дол.) можна до певної міри виправдати тим, що фінансовий рік був значно коротший, як звичайно, бо згідно з бажанням головної Канцелярії УКК його замкнено 31 грудня 1964 року. Попередніми роками, як відомо, фінансовий рік тривав від 1-го квітня до 31 березня. Але на спроможності боффалівської української громади видається малою також і сума нац. датку за 1963 рік (1,266 ам. долярів).

Попередніми роками збирано вдвоє стільки, а то й ще більше.

М. Л.

Доповідь про те, що нас хвилює

Клич „де наші батьки" лунає щораз голосніше в нашому громадському житті і щораз більше, як пресових органів, так і громадських чинників старається відгукнутися в якійсь формі на нього.

В рямках цього посиленого, та й таки справді на часі, зацікавлення виховними проблемами, відбулася 20 грудня минулого року зустріч членів товариства „Самопоміч" в Ню Йорку, з доповіддю директора Школи Українознавства професора І. Василишина на тему: „Роля батьків у вихованні дитини". Прелеґент пройшов враз із численними та справді зацікавленими слухачами розгляд усіх етапів розвитку дитини аж до віку повної її самостійности. На кожному етапі підкреслював відношення батьків до дитини і, навпаки, відношення дитини до батьків. На тлі цих взаємин він вияснював, якими дорогами повинно прямувати виховання та якими засобами повинні користуватися батьки, щоб вдержувати постійний духовий контакт з дитиною, а рівночасно не вдержувати розвитку її індивідуальности та привчати дитину нести самостійно відповідальність спершу за себе саму, а що далі, то постепенно і за інших.

Доповідач широко користувався думками модерних педагогів та прикладами зі свого власного довголітнього педагогічного досвіду. Особливо, і дуже доцільно, звертав він увагу на виховні труднощі, що випливають із специфічного окруження та способу життя в Америці, даючи рівночасно вказівки, як можна цим труднощам зарадити.

Тема була незвичайно широка, і неможливо було її вичерпати вповні, навіть, за однозгідною згодою слухачів, продовжуючи дещо передбачений час доповіді. Дискусія, що нею проводив з рамени „Самопомочі" проф. М. Лисогір, розвинула тему ще ширше і вказала, що саме найбільше турбує та хвилює наше свідоме громадянство. Це-проблема національного виховання.

І так проф. П. Савчук та Л. Храплива вказували, між іншими, на необхідність батькам — знайомитися ближче з проблематикою національного виховання, читаючи одинокий наш педагогічний журнал, що його таки маємо, „Життя і школу".

Відомий патріот та меценат п. Григорій Яремчук пригадав, що і на українській землі національне виховання проходило тільки проти дуже сильного опору зі сторони окупантів, і власних національно несвідомих кол. Та наполегливою відданістю та беззастережним переконанням про слушність своєї справи батьки та провідники молоді вміли осягати свою мету.

Дискусія була багата і довелося перенести її закінчення у другу, неофіційну частину.

Приявні розійшлися з глибоким переконанням, що цей, справді корисно проведений вечір, це вдалий початок широкого циклу доповідей і дискусій на тему виховання нашого молодого покоління.

Товариство „Самопоміч", відоме зі своїх численних громадських почизів, саме вповні уповноважене, проводити такі доповіді та дискусії, ба й робити висновки, які обов'язуватимуть наше громадянство.

Як бачимо з першого досвіду — учасників таких імпрез не забракне. Кожний бо, хто думає свідомо та по-українському, бачить, що проблема виховання нашої молоді не лиш надається до поважних обговорень, але настирливо вимагає особливої уваги й застанови. Бо час не стоїть і діти ростуть з дня на день. А відомо, що без шляхетної щепки навіть з найкращого зернятка виросте тільки дичка.

Леся Храплива

Дітройт вшанував пам'ять полк. Андрія Мельника

Жалобна Академія відбулася в неділю 20 грудня 1964. р. в 40-ий день від смерти, в залі Укр. Амер. Осередку, вул. Карпентер.

Відкриття доконав інж. Ярослав Варивода, гол. Окр. Управи ОДВУ в Дітройті.

Д-р Петро Біланюк, як бувший Усусус з сотні сот. А. Мельника, говорив про два маркантні моменти з боїв УСС у І-ій світовій війні. Зворушливо звучали слова промовця про бої зперед 50-ти років, бої під Семиківцями і на Лисоні. Тоді сотник А. Мельник, йдучи до наступу на чолі своєї сотні одчайдушно і відважно, своїм спокоєм і притомністю духа був світлим прикладом для стрільців і цим перехилював шалю бою в користь стрілецької сотні.

Ред. Михайло Бажанський говорив про покійного Полковника у своїх спогадах про перебування в тюрмі у Львові, як про естета-лицаря, що був авторитетом для своїх спів'язнів, а навіть для тюремної управи, що з ним найбільше числилися, як не раз бували критичні моменти демонстрації в'язнів. Тоді то виявилися сильна воля і гранітно твердий характер великого Революціонера.

У мистецькій частині Академії молода скрипалька школи муз. пед. мистця Марка Лепкого, Люба Смолій чисто і з доброю експресією виконала Г. Ф. Гендля сонату IУ, та Віотті — КонцертоXXII.

Піяністка Н. Захарійчук виконала Шумана „Троймерай" та Моцарта Сонату А-дур.

Сопрано Валентина Биковець відспівала Г. Жуковського „Відгриміли грози", та уривки з опер Г. Майбороди „Милана" і А. Вахнянина „Купало".

Добрий фортепіяновий супровід Ольги Дубрівни Соловій.

Присутні відспівали український національний гимн.

Я. З.

Загальні Збори Нюйоркського Т-ва Прихильників УНР

30-го січня в домівці Представництва УНРАДИ в Ню Йорку відбулися Річні Загальні Збори членів Товариства Прихильників Української Народньої Республіки та платників національного податку „22 Січня" до фонду Державного Центру УНР.

Загальні Збори, під головуванням директора Івана Крамаренка вислухали річних звітів уступаючої Управи і звіт Контрольної Комісії за 1964-ий рік, звернувши особливу увагу в збірковій акції на фонд Державного Центру УНР.

Після дискусій над звітами збори одноголосно схвалили повне довір'я членам уступаючої Управи з подякою за їх сумлінну працю та з'окрема голові Управи п. К. Маруцакові.

Грошова збірка на фонд Державного Центру УНР в Ню горку за 1964-ий рік збільшилась в порівнанню з минулими роками.

Загальні збори обрали нові керівні органи на 1965-ий рік: голова Управи полк. Дмитро Бакум, місто-голова і секретар — проф. Михайло Кучер, орг. референт — д-р Микола Шпитко, фін. референт — інж. Володимир Олійник і скарбник — Сотник Іван Винник.

Члени Управи Петро Кіра та Андрій Прадищук.

Контрольна Комісія:

Інж. Іван Гаєвський, д-р Ігор Витвицький, майор Кузьма Марущак.

І. Г.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

Голова ВО УНРади відвідав УВАН у ЗДА

У вівторок 2 лютого Микола Андрійович Лівицький, голова Виконного Органу УНРАД-и, був на відвідинах в Українській Вільній Академії Наук у ЗДА. В зустрічі взяла участь Президія Академії, на чолі з президентом проф. О. З. Архімовичем, члени Академії і гостя з Бразилії — проф. Віра Вовк.

Професор О. З. Архімович привітав гостя і сказав, що Українська Вільна Академія Наук у ЗДА, як найвища українська наукова установа і репрезентант української вільної науки в цій країні, стояла і стоятиме понад розбіжностями політичних поглядів і зверх політичних пристрастей; її традиція — підтримка української державницько. ідеї. Тому Академія щиро вітає дорогого гостя, як репрезентанта цієї ідеї.

Відповідаючи на привітання, М. А. Лівицький висловив признання Академії, що в тяжких умовах тримає вогник української вільної науки.

Він висловив побажання, щоб Академія присвятила більше уваги дослідженню доби Української Національної Революції.

Проф. І. Замша поінформував про поточну працю Академії, яка можлива завдяки матеріяльній підтримці прихильників української вільної науки. Він згадав про відгук, що його знаходить діяльність Академії в Україні, зокрема про українські совєтські видання (книжки присвячені катедрі св. Софії, українській історіографії та інші), що з'явились як реакція на відповідні видання УВАН у ЗДА.

Проф. В. Міяковський нагадав, що в листопаді цього року буде двадцятиріччя постання УВАН, яка від перших днів існування співпрацювала з Українським Державним Центром і їй дороге визнання з боку Центру.

В розмові взяли участь Віра Вовк, Йосип Гірняк, Ю. Лавріненко і В. Рудко. Гостя поінформували про одне з чергових завдань Академії — видати фундаментальну і базовану на документах біографію Лесі Українки, складену її сестрою — Ольгою Косач-Кривинюк.

М. А. Лівицький оглянув виставки в залях Академії: мистців Олени Кульчицької та Л. Геца, а також картини українських мистців В. Кричевського, Л. Морозової та інших.

Л. Д.

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю 12-го лютого відбудеться авторський вечір Миколи Понеділка, на якому письменник прочитає уривки з своєї нової, недрукованої ще повісти „Любисток на рани". Вступне слово виголосить Борис П. Ржепецький. Початок о год. 8-ій веч.

Українська хроніка

● Проф. Ярослав Рудницький з Вінніпеґу склав — як подає канадійський щоденник „Оттава Ситизен" з 3-го лютого ц.р. — кондоленційну візиту Британському Високому Комісареві в Оттаві й в імені Української Наукової Ради в Канаді вписав вислови співчуття з приводу смерти Сера Винстона Черчилла в офіційну кондоленційну книгу.

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ" І ЇЇ ВИДАНЬ

На цьому місці друкуємо імена тих ВП. Громадян, що надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на фонд „Свободи" та її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо в подякою висоту одержаної суми:

СПИСОК ч. 9.

о. І. Ткачук, Ню Йорк	$5.00	В. Чубатий, Канзас Сіті	1.00
А. Гулей, Савт Плейнфілд	5.00	А. Р. Слиж, Шіпперсбург	1.00
І. Олійник, Со. Дірфілд	3.00	В. Сохоцький, Рочестер	1.00
Н. Ерега, Ірвінгтон	3.00	Дм. Езеп, Вотерліт	1.00
Я. Михайлович, Мішиген Сіті	3.00	С. Ковальчак, Вест Нютон	1.00
А. Смакула, Аубурндейл	3.00	М. Процак, Бронкс	1.00
М. Павлюк, Ню Йорк	3.00	І. Ситник, Філя.	1.00
К. Боковець, Гарфілд	3.00	В. Бошко, Шикаго	1.00
Д-р Г. Щербанюк, Шикаго	3.00	В. Михайлюк, Ню Мехіко	1.00
Г. Іваськів, Ню Йорк	3.00	С. Сандович, Ню Йорк	1.00
Д-р Р. Боднар, Бронкс	3.00	О. Буката, Елизабет	1.00
М. Шкоруга, Ервінг	3.00	М. Голінко, Трентон	1.00
К. Гонта, Торонто	3.00	А. Яськів, Бронкс	1.00
Х. Цавдик, Лонг Айланд	3.00	І. Демків, Лонг Айланд	1.00
А. Слободян, Філя.	3.00	М. Лотоцький, Бронкс	1.00
Ю. Маренін, Рочестер	3.00	В. Малиновський, Міннеаполіс	1.00
П. Габаль, Честер	3.00	В. Яцикевич, Кантон	1.00
Д-р М. Терлецький, Нюарк	3.00	Ю. Федечко, Колюмбус	1.00
М. Горват, Трентон	3.00	І. Стацейський, Сиракюз	1.00
Н. Мороз, Бентлейвіл	3.00	С. Верин, Вашингтон	1.00
А. Дешевий, Дітройт	3.00	І. Корбецький, Пітсбург	1.00
І. Чіеби, Шикаго	2.00	О. Бугайський, Філя.	1.00
о. Н. Літваковський, Милвіл	2.00	К. Гунька, Рочестер	1.00
А. Ярмелей, Шикаго	2.00	А. Шкільна, Оренджс	1.00
Д-р М. Анастазієвський, Ст. Павл, Мінн.	2.00	М. Стурик, Сиракюз	1.00
О. М. Клос, Джамейка	2.00	А. Корчак, Савтлейт	1.00
С. Ровдич, Маспет	2.00	І. Десяк, Крім Ридж	1.00
І. Новак, Трентон	2.00	П. Корейко, Бруклин	1.00
А. Задойко, Торонто	2.00	З. Гой, Балтімор	1.00
А. Штафірний, Торонто	2.00	І. Пашковський, Маямі	1.00
Д-р Р. Стахура, Янгставн	2.00	П. Опитко, Голсапл	1.00
А. Рибалт, Янгставн	2.00	Ю. Дубицький, Шикаго	1.00
З. Осінчук, Форт Вайн	2.00	Т. Цмайло-Кульчицький, Оаклєнд	1.00
А. Блонарович, Честер	2.00	М. Кульчицький, Шикаго	1.00
В. Матвіяс, Аллендел	2.00	Г. Лазар, Амбрідж	1.00
М. Дудар, Дітройт	2.00	М. Політило, Геркімер	1.00
В. Мисак, Ню Йорк	2.00	Ф. Марціновський, Ландіс Лейн	1.00
Ф. Кавчак, Джанставн	2.00	о. П. Стельмах, Ню Йорк	1.00
С. Блохевський, Честер	1.50	В. Романів, Джанставн	1.00
М. Ворона, Глендейл	1.00	С. Павцьо, Джанставн	1.00
Я. Ярмоля, Фрігодд	1.00	Н. Бандровський, Джанставн	1.00
І. Кривоніс, Оукдейл	1.00	В. Мущинка, Філя.	1.00
Л. Мацевко, Шикаго	1.00	Т. Матраль, Бронкс	1.00
І. Мазепа, Філя.	1.00	А. Мазур, Джерзі Сіті	1.00
Ю. Бахур, Гамтрамк	1.00	Н. Околіта, Савт Годлей	1.00
Б. Елик, Шикаго	1.00	Е. Кмета, Джаксон Гайтс	.50

Молоді музики — молодим малярам

Під таким гаслом відбувся в галерії Літ. Мистецького Клюбу в Ню Йорку на закінчення виставки творів наймолодших членів ОМУА, концерт, з участю Марти Чапельської, Валентини Наливайко, Ярополка Ласовського та Миколи Куліша. Треба жаліти, що і концерт і виставку наше громадянство привітало незаслуженою байдужістю, яка у ред. Я. Курдидика викликала огірчений вигук: „. . . а де ж наші батьки!?"

Українській музиці в цій програмі пощастило.

Валентина Жила-Наливайко виступала в ансамблі з піяністкою Мартою Чапельською, яка прекрасно відчуває стилеві особливості виконуваних творів, а зокрема, українських пісні.

В програмі В. Наливайко переважили українські народні пісні, але вже збагачені композитором і написані для віртуозного кольоратурного сопрана. Проте блиск технічних пасажів не заслонив природних рис своєрідних примхливих народніх мелодій. Співачка залучила до програми крім творів для кольоратурного сопрана в обробці Кос Анатольського, також твори Стецового.

Для оцінки співачки В. Наливайко, вистачить навести вислів про неї нашого відомого музиколога, проф. О. Берника. „Хотілось би частіше чути її спів" („Свобода", 5. червня, 1964 р.). Рясні оплески слухачів і виклики на „біс", повністю підтвердили цю опінію.

Голос співачки виявляє дуже добре й дбайливе школення.

Вибір інструменталістів, Ярополка Ласовського (скрипка) та Миколи Куліша (чельо), припав на два менуети Моцарта, сюїту для скрипки й чельо Ярополка Ласовського та мініятюри Барвінського в транскрипції Ласовського.

Обидва виконавці посідали поважне місце в цьому концерті і, не дивлячись на те, що деяких деталів вони не допрацювали, слухачі сердечно оплескували молодих музик, особливо автора Сюїти, Ярополка Ласовського. Треба підкреслити, що Сюїта була виконувана вперше і з її музичних якостей ми підкреслимо тут її виразну насиченість інтонаціями української народної пісні, (перша частина) не цитованих, лиш перетравлених та пережитих автором.

А в тім краса цілого твору в його простоті та прозорості.

Щиро бажаємо, щоб молодий композитор і далі прямував у своїй творчій праці по шляху перетворювання українського народнього мелосу.

О. Івасівка

Із мережі світових жіночих об'єднань

Під цією назвою 20 Відділ Союзу українок Америки у Філядельфії провів 27 листопада вечір доповідей. На ньому дві членки Управи СФУЖО дали погляд на контакти СФУЖО зі світовими об'єднаннями різного роду.

Почин до того дала недавня участь СФУЖО у двох великих З'їздах. У серпні 1964. Управа СФУЖО була запрошена на конгрес Міжнародного Жіночого Союзу в Трієсті, куди й виделегувала свою представницю п-ні Наталію Іщук. А в вересні відбувся З'їзд Панамериканської Української Конференції у Вінніпегу, в якому з рамени СФУЖО взяла участь представна референтка п-ні Ірина Пеленська.

Перша доповідь була присвячена Конгресові в Трієсті.

П-ні Іщук подала історію наших взаємин із Міжнародн. Жін. Союзом, що були це зв'язані Союзом Українок у Рідному Краю. Потім з'ясувала спосіб праці Конгресу, його п'ять Комісій і пленарних сесій. Окремо спинилась на контактах Міжнар. Жін. Союзу з Об'єднаними Націями, куди спрямована головна увага тих великих неурядових централь. Конгрес згуртував 200 делегаток, у тому велику кількість з Азії й Африки.

Доповідниця підкреслила їх самопевність і повагу.

У другій доповіді п-ні Пеленська подала вступну історію Світового Конгресу Вільних Українців. Думка постала в 1959 р., а VII Сесія ПАУК наміТила вже основні теми Конгресу. Для тієї цілі існуючу Організаційна Комісія в ЗДА, а Президія в Канаді. Характер Конгресу має бути маніфестаційний. Вислідом його має бути створення Світового Секретаріяту Вільних Українців.

Подаючи точніше фази підготови Конгресу, доповідниця спинилась над участю жіноцтва в ній. В обох Комісіях є 4 жінки (три в Канаді, а одна в ЗДА), крім того замовлено доповіді в пп. Павликовської й Бубнюк. У складі Секретаріяту Вільних Українців не передбачене місце для представниці жіноцтва.

У дискусії порушено проблеми обох З'їздів. Присутніх цікавило, чи було заступлене в Трієсті жіноцтво з-поза залізної заслони. Але воно не може належати до Міжнар. Жін. Союзу, бо в СССР немає добровільних жіночих організацій. Також заторкнено справа запризненої представниці, якою була п-ні Іщук. Її становище було доволі добре, бо її представлено разом із делегатками, вона зложила звіт із праці СФУЖО і брала участь у дискусії. Поміж прапорами країн, що були заступлені на Конгресі, повівав весь час і український.

Справи Конгресу Вільних Українців теж живо цікавили публіку.

Багато з присутніх уперше почули про підготову до Конгресу, бо в пресі таки мало відомостей про це. Зокрема присутні членкині СУА дивувались слабій участі жіноцтва при підготові Конгресу. Виходило з дискусії, що справа участи жіноцтва у Світовому Секретаріяті є суттєвою й організоване жіноцтво повинно всіми силами до того змагати.

Вечір відкрила голова Відділу п-ні Михайлина Чайковська, а провадила його п-ні Стефанія Пушкар, містоголова Гол. Управи СУА.

Л. Б.

ІНАВҐУРАЦІЯ

Закінчення зі стор. 2-ої

зидента держить біблію до присяги. Держава має голову . . . Має президента з власного права, з волі виборця . . .

Як починає читати промову, з заглушуючим гуком зриваються з-поміж публики два мотоциклети, немов коні на перегонах: це перші фільми з інавгурації летять до редакцій . . .

Потім година перерви: це президентська партія має обід у Сенаті. За той час на площі справді ярмарковий настрій і рух. Біля станків торба, гамір і гори сміття. Дехто оглядає білі „Кеділяки", що довгим рядом ждуть під старим будинком Сенату. На них написи: Линда й Люсі Джансон, Міссіс Соломонзон з роду Гомфрі, три сини Гомфрі, верховний суддя Воррен і т. д.

Потім кожний старається зайняти стратегічну позицію вздовж шляху паради. За цей шлях, що йде традиційно Пенсилвенія Евеню, була мала війна, бо Комітет пропонував дорогу Констітушен Евеню. Протестували купці. Протестували вуличні продавці, що дозвіл давали тільки вибраній фірмі, протестували виробники пам'яток, що їхнього товару не допустили до продажу. Тільки один, здається, ідеаліст протестував з ідеї: навіть демонстрував в-одинку перед Білим Домом. Він протестував проти того, що дерева вздовж шляху паради посипали порошком, який не давав пташкам, старим жителям цих дерев, сідати на них. В останні роки окутано державні будинки дротиками з електричним струмом, щоб не сідали пташки. Тепер ще й прогнали їх з дерев . . . Він програв свій протест, бо нові президенти не поводились чемно під час попередніх інавгурацій . . .

За годину і ще добру хвилину, з галерії Сенатського крила майнула колірова хоруговка, залунали накази, і похід рушив уперід. Музика заграла державний гимн. Принагідні жовняри мій публікою салютували; тут то там, хто хотів — скинув капелюха, як вимагає закон. Люди повитягали шиї: почався великий спектакль.

Для товпи, для тих тисячів туристів, для соток учасників, ціла парада з-під Капітолю під Білий Дім і дефіляда перед новим президентом, це сама головна частина інавгурації. Стейти показують себе на вдекорованих возах, в військові відділи, шкільні оркестри і маршувальні групи змагаються за право участи. Для них може раз у житті нагода — дістати аплявз від президента. І ще й попасти на телевізор, а через нього завітати зі столиці у своє містечко . . .

Минали години, зближався вечір, коли останні відділи продефілювали.

А президентові й його партії було спішно: ще тої ж ночі треба було відгуляти на п'яти балях і ще завтра продовжувати . . .

А на другий день, вже стукали молотки від Капітолю до Білого Дому. Трибуни, лавки, станки, йшли, як зужитий матеріял у руки спритних купців. Тони сміття змили разом з рештками снігу. Місто верталось до будня. Тільки Вашингтонські пташки ще довго не могтимуть вернутись на свої дерева між Капітолем і Білим Домом . . .

Юст

В АМЕРИЦІ І В СВІТІ

БРИТАНІЯ ЗРІКАЄТЬСЯ ДВОХ НОВИХ ТИПІВ ВІЙСЬКОВИХ ЛІТАКІВ та відсунула в майбутнє пляни будови суперсонічного бомбовика ТСР-2. Соціялістичний британський уряд Гарольда Вільсона твердить, що краще виплачується купувати військові літаки в Америці, як продукувати їх самому. Проти такої політики протестують робітники, які втратять працю.

СОВЄТСЬКИЙ ТАНКЕР ПРИЧАЛИВ ДО НЮЙОРКСЬКОГО ПОРТУ, бо не мав солодкої води й харчів внаслідок того, що втратив багато часу на плавбу під час бурі на океані. Він просив управу порту про дозвіл на в'їзд. В'їзд до порту цього 12 000 тонного танкера відбувся під охороною човнів надбережної сторожі. Карабель має 45 членів залоги і називається „Лиспая". Це перший совєтський корабель, що прибув до Ню Йорку від 1961-го року, коли корабель „Балтика" привозив Нікіту Хрущова.

НОВА „ОПОЗИЦІЙНА" ПАРТІЯ В ЕСПАНІЇ лівого забарвлення була сформована останнього місяця на таємних сходинах поблизу Мадриду. Партія називає себе „Християнська Демократична Унія", своєї програми не опублікувала, але декларує себе, як „опозиційна партія, що відкидає всяке співробітництво з теперішнім еспанським режимом". В Еспанії діє тільки одна легальна партія „Фаланга".

АМЕРИКАНСЬКИЙ АТОМОВИЙ ПІДВОДНИЙ ЧОВЕН „СІДРАКОН" („МОРСЬКИЙ ЧОРТ") ПОЯВИВСЯ В ЯПОНСЬКОМУ ПОРТІ САСЕБО, на чотириденну візиту. Метa візити — відпочинок для моряків. Хоч між ЗДА та Японією складена умова про такі візити, однак група місцевих соціялістів та комуністів на головному майдані в Сасебо вчинили протест. У сподіванні ворожої демонстрації зосереджено 2.500 поліціянтів.

Конференція Групи УВАН у Вашингтоні, присвячена М. Коцюбинському

30 січня у Вашингтоні відбулася наукова конференція місцевої Групи УВАН, присвячена видатному українському письменникові Михайлові Коцюбинському з нагоди недавно мин. 100-ліття з дня народження.

Вступне слово виголосив голова Групи УВАН проф. О. Повстенко, представивши присутнім велич письменника Коцюбинського в нашій літературі та ознайомив з пляном праці Вашингтонської Групи УВАН на 1965 рік.

Доповідь про життєвий шлях та творчість М. Коцюбинського прочитав Петро Павлович, науковий співробітник УВАН, голова Комісії дослідів спадщини М. Коцюбинського при НТШ та відомий дослідник в цій галузі.

Доповідь подавала нові факти до біографії письменника та критикувала радянських фальсифікаторів.

Петро Павлович піддав гострій критиці московських писак, які з нагоди 100-річчя з дня народження М. Коцюбинського видвигнули нову брехливу версію про „зустріч і дружбу" М. Коцюбинського з Вол. Леніним у Горького на острові Капрі. Широко подав прелегент факти про глум червоних окупантів над Коцюбинським, над його родиною, літературною спадщиною і нищенням архівів та тих дослідників, які писали правду про великого українського прозаїка. Більша частина доповіді була присвячена творчості письменника, тій „не скінченій, а урваній пісні, урваній на півслові" — як писав академік Сергій Єфремов.

Друга частина Конференції була музично-літературна. Відомий наш композитор Микола Ф. Недзведський, науковий співробітник УВАН та кол. доцент і декан факультету теорії та композиції Київської Державної Консерваторії, чудово виконав на роялі уривки своєї симфонічної сюїти за повістю Михайла Коцюбинського „Тіні забутих предків".

На початку кожного музичного уривку, пані Марія І. Дубровська майстерно читала відповідні місця із повісти „Тіні забутих предків". Акорди музики і незрівняна краса описів природи і людей далекої гуцульщини відтворювали в уяві присутніх високі гори, вкриті лісами, сніжні верховини, гірську річку, мальовничих гуцулів і . . . щиру любов Марічки і Івана.

Матеріяли цієї наукової конференції, будуть подані пізніше. Весь хід конференції — ділової та музичної частини, був зарекордований на плівку стараннями пана Миколи Криворука.

А. А.

Нові книжки

В. Несторович: Серця і бурєві, роман-репортаж. Дітройт - Шикаго, 1965 накладом автора.

Мов на фільмовій стрічці пересуваються перед очима читача, схоплені на 450 сторінках книжки, картини кількох років життя молодого українця, вояка австрійської армії. Турботи і небезпеки у стрілецьких окопах на галицькому протиросійському фронті, переплітані веселими епізодами воєнного життя та спогадами про любовні пригоди воєнних і передвоєнних часів героя роману, Юліяна, і його співтоваришів - фронтовиків, закінчуються полоном, у який попадає відділ австрійського війська, а між ними і Юліян.

І тут починається властива тема твору. Далека мандрівка полонених крізь простори колишньої Росії, степами і ріками, почерез Сибір і Забайкалля, аж над Тихий Океан, де спиняються полонені в бараках на території українського Зеленого Клину. Цікаві картини з життя і побуту далекосхідних українців, їхня праця для віднови українського культурного і політичного життя, яке почало стихійно розвиватися з вибухом революції у 1917 році, та поміч у цій праці кількох інтелігентів-галичан з табору полонених.

Намагання відбудови російської імперії Колчаком, Денікіним і Семйоновим при помочі аліянтів, надії українців на поміч японців, переплітані у романі романтичними пригодами полонених, зокрема Юліяна, та його палке кохання з усурійською студенткою-українкою.

Роман-репортаж написаний живо і цікаво, кінчається поворотом різнонаціональної маси полонених австрійської армії почерез океани до Европи,куди приплививають вони на початку 1921 року.

При кінці книжки подані коментарі про воєнні події в Азії на про українців на Зеленому Клині де

І сонях світиться за тином,
Палас мальва при вікні.
Ти й тут, далека Україно,
Батьківський край,
Батьківський двір.

О. З.

Нові нотні видання

Мирон Федорів: Українські пісні на жіночі хори, 1-4 (частини) Шикаго 1964, накладом УВА.

Учотирьох зошитах, на 146 сторінках нотного формату, зібрані 104 пісні для трьох голосів жіночого хору, в опрацюванні Мирона Федорова.

Характер пісень різноманітний, є тут пісні до слів Т. Шевченка та інших авторів, є народні, популярні, воякьні, повстанські, пластові й релігійні пісні, є також і чужого походження з українським текстом, як „Тиха ніч" та американський гимн. Більшість пісень без інструментального супроводу, декілька з фортепіяном. Крім декількох пісень-композицій автора, більшість, — це мелодії пісень у хоровому опрацюванні.

Назву „популярна" пісня приміняємо до ненародних пісень, яких автори тексту чи музики незнані або призабуті, яле пісня „Крилець, крилець" з хоральним твором В. Матюка і як така всім знана, тому її можна тільки „перекласти" для жіночого хору (в оригіналі вона для чоловічого хору), але перегармонізовувати її, беручи в основу тільки саму мелодію, з пошани для автора, не годиться.

Тактовий поділ деяких пісень („Засвіти ми, ясна зоре", „Ой гук та ще гук", „Ой там при долині") незгідний з метрикою вірша, бо наголошені склади слів припадають на слабу частину такту, а тимсамим не віддають характеру поезії.

Та при цих малих недоліках пісні опрацьовані добре, автор не шукає вибагливої гармонічної мови, за те дбає про рух і співність голосів хору, перекидає мелодію пісні з одного голосу в інший, щоб зробити обробітку пісні цікавішою та підчеркнути зміст слів.

Ця збірка пісень подасть велику поміч диригентам, бо пісень для жіночих хорів у нашій музичній літературі не багато.

О.З.

ТАРЗАН, Ч. 5384. Змагання списом.

— Що є з цим написом, — запитав Боб Кук.
— Можливо, що це є тільки обрядові забобони, — відповів Тарзан.

— Ми готові — нагло вигукнув король. — Вибирайте собі зброю...

— Перший змаг буде метання списом на віддаль. Білий чоловік зачинає!